

Polityka NCN dotycząca otwartego dostępu do publikacji wraz ze zmianami wprowadzonymi pismami Dyrektora NCN z 11.10.2023 r. oraz 30.09.2024 r.

Instrukcja: otwarty dostęp do publikacji

Wersja 2.0
Grudzień 2024

Poniższa instrukcja obowiązuje dla wszystkich dotychczasowych edycji konkursowych, w których została wprowadzona Polityka z wyjątkiem projektów wyłonionych w następujących konkursach międzynarodowych: POLONEZ BIS, konkursach ogłaszanych przez sieci CHANSE, CHIST-ERA oraz ForestValue2.

Spis treści

Stosowane skróty	4
Spis tabel.....	4
Słownik pojęć.....	5
WPROWADZENIE	6
I. OBOWIĄZKI GRANTOBIORCY DOT. OA I PROCES ROZLICZENIA.....	7
1. Obowiązki.....	8
1.1. Raporty roczne.....	8
1.2. Raport końcowy.....	8
II. SZCZEGÓŁOWE WYMAGANIA DOT. OPEN ACCESS	9
1. Rodzaje publikacji objętych OA	10
2. Rodzaje udostępnionych manuskryptów	10
3. Ścieżki otwartego dostępu w polityce NCN	11
4. Licencje, na jakich należy udostępniać prace.....	11
4.1. Podstawowe warunki poszczególnych licencji CC	12
4.2. Licencje zgodne z zasadami OA w NCN.....	13
5. Trwały identyfikator (ang. <i>Persistent Identifier</i>, PID)	14
6. Koszty.....	15
7. Przykłady trzech ścieżek publikacyjnych zgodnych z zasadami OA	16

Stosowane skróty

AAM – Author Accepted Manuscript

APC – Article Processing Charges

CC – Creative Commons

CC0 (4.0) – Creative Commons – No Rights Reserved (wersja 4.0)

CC BY (4.0) – Creative Commons – Attribution (wersja 4.0)

CC BY-SA (4.0) – Creative Commons – Attribution – ShareAlike (wersja 4.0)

CC BY-ND (4.0) – Creative Commons – Attribution – NoDerivatives (wersja 4.0)

CC BY-NC (4.0) – Creative Commons – Attribution – NonCommercial (wersja 4.0)

CC BY-NC-SA (4.0) – Creative Commons – Attribution – NonCommercial – ShareAlike (wersja 4.0)

CC BY-NC-ND (4.0) – Creative Commons – Attribution – NonCommercial – NoDerivatives (wersja 4.0)

DOAJ – Directory of Open Access Journals

DMP – Data Management Plan

JCT – Journal Checker Tool

OA – Open Access

RRS – Rights Retention Strategy

VoR – Version of Record

Spis tabel

Tabela 1 Podsumowanie kwalifikowalności kosztów APC w poszczególnych ścieżkach OA	16
Tabela 2 Porównanie trzech ścieżek OA	18

Słownik pojęć

Article Processing Charges (APC): koszty opublikowania pracy w otwartym dostępie w czasopismach

Author Accepted Manuscript (AAM): ostateczna, stworzona przez autora wersja manuskryptu obejmująca wszelkie zmiany dokonane po recenzji i zaakceptowana przez czasopismo do publikacji

czasopisma i platformy otwartego dostępu: czasopisma i platformy oferujące bezpłatny dostęp do publikacji, zarejestrowane lub będące w trakcie rejestracji w [Directory of Open Access Journals](#)

czasopisma hybrydowe: czasopisma, które publikują artykuły zarówno w modelu otwartego dostępu, jak również w modelu tradycyjnym w ramach płatnej subskrypcji czasopism

czasopisma subskrypcyjne: czasopisma, które publikują artykuły dostępne wyłącznie w ramach płatnej subskrypcji czasopism (patrz także: czasopisma hybrydowe)

czasopisma transformacyjne: czasopisma subskrypcyjne/hybrydowe, które zobowiązały się do przekształcenia w czasopisma otwartego dostępu (więcej zob.: [link](#))

Directory of Open Access Journals (DOAJ): baza międzynarodowych recenzowanych czasopism otwartego dostępu założona w 2003 roku (więcej zob.: [link](#))

Journal Checker Tool (JCT): narzędzie dostarczane przez cOAlition S umożliwiające weryfikację czy czasopismo jest zgodne z polityką otwartego dostępu danej agencji i wskazujące na ścieżkę / ścieżki, w ramach której / których ta zgodność występuje ([link do Journal Checker Tool](#))

licencje Creative Commons: licencje prawne pozwalające zastąpić tradycyjny model „Wszystkie prawa zastrzeżone” zasadą „Pewne prawa zastrzeżone” przy jednoczesnym poszanowaniu zasad prawa autorskiego (więcej zob. [Licencje, na jakich należy udostępniać prace](#))

Polityka NCN dot. otwartego dostępu: „Polityka Narodowego Centrum Nauki dotycząca otwartego dostępu do publikacji” przyjęta w 2020 roku, obowiązująca dla umów grantowych podpisanych po 1 stycznia 2021 roku ([link](#)) wraz z późniejszymi zmianami wprowadzonymi przez Dyrektora NCN w [październiku 2023 roku](#) oraz [wrześniu 2024 roku](#).

postprint: zob: *Author Accepted Manuscript*

preprint: wersja artykułu, która poprzedza recenzje i publikację w recenzowanym czasopiśmie naukowym, inne nazwy to np.: *submitted version*, *AOM (Author's Original Manuscript)*, *SMUR (Submitted Manuscript Under Review)*

umowy transformacyjne: porozumienia zawierane pomiędzy wydawnictwami i określonymi instytucjami (np. konsorcjami krajowymi lub regionalnymi, bibliotekami), na mocy których część środków przeznaczanych na subskrypcje jest przekierowywana na zapewnienie wsparcia publikowania w otwartym dostępie przez autorów afiliowanych w instytucjach objętych tym porozumieniem

Strategia Zachowania Praw Autorskich (Rights Retention Strategy, RRS): strategia mająca na celu ochronę prawa własności intelektualnej naukowców do publikacji, umożliwiając tym samym zachowanie prawa do decydowania przez autora o publikowaniu wyników swoich badań bez embarga czasowego narzuconego przez wydawcę (więcej zob.: [link](#))

trwały identyfikator (Persistent Identifier, PID): sekwencja znaków umożliwiająca jednoznaczne i trwałe identyfikowanie obiektu, z którym jest powiązana (powszechnie stosowanym trwałym identyfikatorem jest np. DOI)

Version of Record (VoR): wersja manuskryptu opublikowana w czasopiśmie z zestawem czcionek i grafiką odpowiadającą systemowi identyfikacji wizualnej czasopisma

WPROWADZENIE

Otwarty dostęp oznacza udostępnianie publikacji naukowych w formie cyfrowej, co ma na celu nie tylko bezpłatny dostęp do tych treści, ale również ich swobodne powielanie, rozpowszechnianie oraz adaptowanie, zgodnie z warunkami licencji CC BY (Creative Commons – uznanie autorstwa).

Tego rodzaju otwartość stanowi fundament dla szerokiego wykorzystywania rezultatów badań przez naukowców, studentów, przedsiębiorców, a także całe społeczeństwo, co w konsekwencji wspiera rozwój nauki, innowacji oraz gospodarki.

Wprowadzenie obligatoryjnych wymogów dotyczących publikowania wyników badań w otwartym dostępie wynikało z kilku kluczowych przesłanek. Przede wszystkim uznano, że prawa naukowców do swobodnego dysponowania wynikami ich pracy nie mogą być ograniczane przez wydawnictwa. Ponadto, celem było wzmocnienie międzynarodowego wpływu i widoczności polskich badań, zwiększenie ich cytawalności oraz zapewnienie szerokiego, globalnego dostępu do wyników badań finansowanych z krajowych środków publicznych.

Działania NCN w zakresie otwartego dostępu są spójne z inicjatywami międzynarodowymi, realizowanymi we współpracy z cOAlition S, Science Europe oraz w ramach Partnerstwa Europejskiego „European Open Science Cloud” (EOSC).

Współczesna nauka i badania naukowe coraz bardziej opierają się na zasadach otwartości i transparentności. Jednym z kluczowych elementów tego trendu jest publikowanie wyników badań w otwartym dostępie (ang. *Open Access*), co pozwala na szeroką i nieograniczoną dystrybucję wiedzy. Otwartość publikacji nie tylko zwiększa widoczność wyników badawczych, ale także sprzyja większej współpracy w świecie nauki oraz lepszemu wykorzystaniu finansowania publicznego.

Niniejsza Instrukcja zawiera wyjaśnienie zasad Otwartego Dostępu obowiązujących w NCN po wprowadzeniu zmian w [2023](#) i [2024](#) roku.

I. OBOWIĄZKI GRANTOBIORCY DOT. OA I PROCES ROZLICZENIA

1. Obowiązki

Zgodnie z zasadami NCN, obowiązkiem otwartego dostępu są objęte wszystkie publikacje naukowe, z wyłączeniem monografii, rozdziałów w monografiach, recenzowanych utworów zebranych oraz recenzowanych materiałów pokonferencyjnych. Wyjątek wskazany w zdaniu pierwszym nie dotyczy publikacji pokonferencyjnych, które są jedynymi publikacjami stanowiącymi efekt realizacji projektu przedstawiony do rozliczenia.

Kierownik projektu odgrywa kluczową rolę w zapewnieniu, że publikacje naukowe oraz powiązane z nimi metadane i dane badawcze, powstałe w ramach projektu, będą dostępne zgodnie z zasadami otwartego dostępu. W raportach rocznych i w raporcie końcowym kierownik jest zobowiązany do przedstawienia wykazu publikacji w otwartym dostępie, jak również powiązanych z nimi metadanych i danych badawczych.

1.1. Raporty roczne

Prace opublikowane w otwartym dostępie w ramach projektu należy przedstawić w sekcji „Wykaz publikacji”. Informacje te podlegają ocenie formalnej przez opiekuna projektu po stronie Centrum. Ocena obejmuje zgodność z zasadami otwartego dostępu stosowanymi przez Centrum. W kontekście otwartego dostępu sprawdzane są następujące aspekty:

A) Model otwartego dostępu – ocenie formalnej podlega zgodność publikacji z jedną z trzech ścieżek:

- ▶ ścieżka 1: prace opublikowane w czasopismach typu *full Open Access*,
- ▶ ścieżka 2: *preprinty* lub wersje AAM prac udostępnionych (*Author Accepted Manuscript*) w otwartych repozytoriach,
- ▶ ścieżka 3: prace opublikowane w czasopismach transformacyjnych lub czasopismach objętych umowami transformacyjnymi;

B) Licencja – weryfikacji podlega licencja, która umożliwi swobodne korzystanie z pracy;

C) Kwalifikowalność kosztów poniesionych ze środków projektu na opłatę publikacyjną w otwartym dostępie (ang. *Article Processing Charge, APC*).

Dodatkowo, w przypadku artykułów w recenzowanych czasopismach oraz recenzowanych materiałów konferencyjnych, kierownik zobowiązany jest do udostępnienia danych powiązanych z publikacją, które pozwalają na weryfikację wniosków badawczych zaprezentowanych w publikacji.

1.2. Raport końcowy

Raporty końcowe podlegają podobnej procedurze oceny formalnej, jak raporty roczne, jednak są dodatkowo oceniane przez Zespół Ekspertów (tzw. Zespół Stały) pod względem merytorycznym. Kryterium oceny merytorycznej jest zasięg międzynarodowy opublikowanych wyników badań, co jest warunkiem wynikającym z umowy w finansowanych projektach.

UWAGA! Open Access to wymóg formalny, natomiast zgodnie z umową o finansowanie projektu badawczego zakres zasięgu międzynarodowego publikowanych wyników badań stanowi element oceny eksperckiej.

II. SZCZEGÓŁOWE WYMAGANIA DOT. *OPEN ACCESS*

1. Rodzaje publikacji objętych OA

Obowiązek publikowania w otwartym dostępie dotyczy:

- ▶ wszystkich projektów badawczych wyłonionych w konkursach ogłoszonych 15 czerwca 2020 roku i później oraz finansowanych ze środków NCN na podstawie umów podpisanych od 1 stycznia 2021 roku,
- ▶ wszystkich konkursów organizowanych przez NCN na realizację projektów lub działań badawczych (w tym konkursu „Miniatura”),
- ▶ artykułów w recenzowanych czasopismach, ale także recenzowanych materiałów konferencyjnych, jeżeli są jedynymi publikacjami stanowiącymi efekt realizacji projektu przedstawiony do rozliczenia.

Obowiązek publikacji w otwartym dostępie nie dotyczy:

- ▶ monografii,
- ▶ rozdziałów w pracach zbiorowych,
- ▶ recenzowanych utworów zebranych,
- ▶ publikacji pokonferencyjnych (z wyjątkiem sytuacji przedstawionej powyżej).

2. Rodzaje udostępnionych manuskryptów

Polityka NCN dot. otwartego dostępu do publikacji (wraz z późn. zm.) uwzględnia udostępnienie:

- ▶ **preprintu** w otwartym repozytorium z bazy repozytoriów [OpenDOAR](#)
Preprint stosuje się, gdy artykuł został przyjęty do druku przez wydawcę w czasopiśmie naukowym w zamkniętym dostępie, a wersje AAM i VoR nie mogą być udostępnione ze względu na warunki umowy autora(ów) z wydawcą. Wówczas autor umieszcza preprint w repozytorium, takim jak np. arXiv, bioRxiv czy Zenodo najpóźniej w momencie opublikowania artykułu (wersji VoR) na stronie wydawcy.
- ▶ **Author Accepted Manuscript** (wersja AAM) w otwartym repozytorium z bazy repozytoriów [OpenDOAR](#)
Wersję AAM stosuje się, gdy wersja VoR jest opublikowana w zamkniętym dostępie, ale umowa umożliwia udostępnienie AAM w repozytorium np. Zenodo, arXive. Nie zawiera ostatecznego formatowania, czcionek i układu graficznego czasopisma.
- ▶ **Version of Record** (wersja VoR) na stronie internetowej czasopisma
Wersję VoR stosuje się, gdy artykuł jest opublikowany w czasopiśmie w modelu otwartym. Po procesie recenzyjnym i zaakceptowaniu artykułu przez wydawcę, czasopismo przekształca AAM w ostateczną wersję opublikowaną, VoR. Ta wersja jest sformatowana według wytycznych wydawcy, z odpowiednią czcionką, logo, przypisami, grafikami, numeracją stron. Znajdziemy ją na stronie internetowej wydawcy, np. w formacie PDF.

3. Ścieżki otwartego dostępu w polityce NCN

Prace stanowiące rezultaty projektów finansowanych przez NCN należy udostępnić w ramach jednej z trzech ścieżek zgodnych z Planem S:

- ▶ **Ścieżka 1** – opublikowanie pracy w czasopiśmie typu *full Open Access*, które jest zarejestrowane lub w trakcie rejestracji w *Directory of Open Access Journals (DOAJ)*. Czasopisma dzielimy na dwie kategorie: zapewniające otwarty dostęp bez konieczności ponoszenia opłat (diamentowy otwarty dostęp) oraz wymagające uiszczenia opłaty APC (złoty otwarty dostęp);
- ▶ **Ścieżka 2** – bezpłatne udostępnienie manuskryptu w repozytorium. W ramach tej ścieżki istnieje możliwość wykazania w raportach prac opublikowanych w czasopismach subskrypcyjnych i hybrydowych. W przypadku opublikowania wersji VoR przez wydawcę w zamkniętym dostępie, należy wskazać w raporcie *preprint* lub wersję AAM udostępnioną w wybranym przez naukowca otwartym repozytorium, zarejestrowanym w bazie [openDOAR](https://openDOAR.org);
- ▶ **Ścieżka 3** - opublikowanie pracy w czasopiśmie transformacyjnym lub w czasopiśmie objętym umową transformacyjną. Czasopismo transformacyjne to czasopismo hybrydowe, które zobowiązało się do przekształcenia w czasopismo typu *full Open Access*. Lista czasopism transformacyjnych dostępna jest pod linkiem <https://journalcheckertool.org/transformativ-journals/> i obowiązuje do 31.12.2024 r. Natomiast umowy transformacyjne umożliwiają naukowcom afiliowanym przy danej instytucji możliwość publikowania prac w otwartym dostępie bez dodatkowych kosztów po stronie autora. Listę polskich umów transformacyjnych można znaleźć na stronie [Wirtualnej Biblioteki Nauki](#).

UWAGA!

W przypadku prac:

- opublikowanych w czasopismach ukazujących się wyłącznie drukiem,
 - których nie można zweryfikować w [Journal Checker Tool](#),
 - które nie posiadają trwałego identyfikatora,
- warunkiem wykazania ich w raportach rocznych i/lub raporcie końcowym jest udostępnienie wersji AAM w repozytorium na licencji CC BY 4.0 bez embargo czasowego.

Czasopisma, które nie są zarejestrowane w [DOAJ](#) lub nie są na etapie rejestracji w momencie składania pracy, **nie są zaliczane** do czasopism zgodnych ze ścieżką 1. Warunkiem wykazania ich w raportach rocznych i/lub raporcie końcowym jest udostępnienie wersji AAM w repozytorium na licencji CC BY 4.0 bez embargo czasowego.

W ramach ścieżki 2 istnieje możliwość wykazania w raportach prac opublikowanych w czasopismach hybrydowych, które zostały opublikowane w otwartym dostępie po opłaceniu kosztów APC, a wersja VoR artykułu jest udostępniona w otwartym dostępie. Jeżeli wersja VoR jest opublikowany na licencji CC BY 4.0 nie ma konieczności udostępnienia wersji AAM w repozytorium. Jednocześnie należy pamiętać, że w tym przypadku koszt APC nie może być opłacony ze środków przekazanych przez Centrum.

4. Licencje, na jakich należy udostępnić prace

Licencje *Creative Commons* (CC) umożliwiają autorom zachowanie praw autorskich i łatwe udostępnianie prac na określonych warunkach i. Dzięki licencjom CC autorzy precyzyjnie

określają na jakich zasadach odbiorcy mogą wykorzystywać daną pracę, na przykład kopiować, udostępniać, modyfikować.

Narodowe Centrum Nauki zaleca korzystanie z licencji *Creative Commons* 4.0, czyli najnowszej wersji tych licencji, która zawiera zaktualizowane i bardziej zrozumiałe zasady.

4.1. Podstawowe warunki poszczególnych licencji CC

Uznanie autorstwa (CC BY)

Licencja pozwala na kopiowanie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu oraz opracowywanie na jego podstawie utworów zależnych pod warunkiem, że zostanie przywołane nazwisko autora wersji oryginalnej.

Przykład

Dr Jan Kowalski opublikował artykuł naukowy w pełnym otwartym dostępie na licencji **CC BY 4.0**. To oznacza, że każda osoba może skopiować, rozpowszechniać, modyfikować i wykorzystywać tę pracę, pod warunkiem, że zostanie uznane autorstwo dr. Kowalskiego w każdej formie rozpowszechniania lub adaptacji jego artykułu.

Scenariusz:

Naukowiec przygotowuje materiał edukacyjny, wykorzystując fragmenty artykułu dr. Jana Kowalskiego. Może swobodnie używać tej pracy, pod warunkiem, że w materiale znajdzie się przypis z informacją o autorze oryginalnego tekstu, np.: „Autor: Jan Kowalski, udostępnione na licencji CC BY 4.0”.

Użycie niekomercyjne (CC BY-NC)

Licencja pozwala na kopiowanie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu oraz opracowywanie na jego podstawie utworów zależnych jedynie do celów niekomercyjnych.

Przykład

Dr Anna Nowak opublikowała swój artykuł na licencji **CC BY-NC 4.0**. To oznacza, że jej praca może być kopiowana i modyfikowana, ale tylko do celów niekomercyjnych. Oczywiście w każdym przypadku należy uznać autorstwo dr. Nowak.

Scenariusz:

Organizacja non-profit chce wykorzystać publikację dr. Nowak w swoim raporcie. Może to zrobić pod warunkiem, że wyraźnie wskaże autorstwo dr. Nowak i nie użyje tego materiału w celu komercyjnym, np. sprzedaży raportu.

Na tych samych warunkach (CC BY-SA)

Licencja pozwala na rozprowadzanie utworów zależnych jedynie na licencji identycznej do tej, na jakiej udostępniono utwór oryginalny.

Przykład:

Dr Anna Zielińska opublikowała swój artykuł w czasopiśmie „XX” na licencji **CC BY-SA 4.0**, co oznacza, że każda osoba może kopiować, modyfikować i dystrybuować jej pracę, ale musi udostępniać nowe wersje lub adaptacje na tej samej licencji – **CC BY-SA 4.0**. Należy również wskazać na autora oryginalnej pracy.

Scenariusz:

Jeśli inny naukowiec przetłumaczy artykuł dr Zielińskiej musi opublikować przetłumaczoną wersję na licencji CC BY-SA 4.0. Musi również wskazać, że dr Zielińska jest autorką oryginalnej pracy.

Bez utworów zależnych (CC BY-ND)

Licencja pozwala na kopiowanie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w jego oryginalnej postaci – tworzenie utworów zależnych nie jest dozwolone.

Przykład:

Dr Tomasz Kowalski udostępnił swój artykuł na licencji **CC BY-ND 4.0**, co oznacza, że inni mogą kopiować i dystrybuować jego pracę, ale nie mogą wprowadzać żadnych modyfikacji ani tworzyć nowych wersji. Uznanie autorstwa dr. Kowalskiego jest wymagane. Treść oryginalnej pracy nie może zostać zmieniona.

Scenariusz:

Organizacja akademicka chce udostępnić artykuł dr. Kowalskiego na swojej stronie internetowej. Może to zrobić pod warunkiem, że nie dokona żadnych zmian w jego pracy i umieści odpowiednią informację o autorze.

4.2. Licencje zgodne z zasadami OA w NCN

NCN akceptuje różne rodzaje licencji CC 4.0 w zależności od ścieżki publikacyjnej:

Ścieżka 1 (czasopisma typu *full Open Access*)

W ramach ścieżki 1, artykuły są w pełni dostępne od razu po publikacji w czasopiśmie otwartego dostępu. NCN akceptuje wszystkie licencje Creative Commons 4.0:

- ▶ CC BY
- ▶ CC BY-SA
- ▶ CC BY-ND
- ▶ CC BY-NC
- ▶ CC BY-NC-SA
- ▶ CC BY-NC-ND

UWAGA! Koszty APC mogą być poniesione wyłącznie w przypadku zastosowania licencji CC BY lub CC BY-ND (więcej o kwalifikowalności licencji w [pkt. 6](#)).

Ścieżka 2 (czasopisma subskrypcyjne/hybrydowe)

Opcja 1: w przypadku, gdy nie obowiązuje embargo należy:

- ▶ udostępnić wersję AAM w repozytorium na wybranje licencji otwartej **CC 4.0**.

Opcja 2: w przypadku, gdy czasopismo uniemożliwia natychmiastowe udostępnienie wersji AAM w otwartym repozytorium, a więc nakłada embargo, należy:

- ▶ udostępnić *preprint* w repozytorium na licencji **CC BY 4.0** najpóźniej w momencie opublikowania artykułu na stronie wydawcy,
- ▶ po upływie embargo należy udostępnić wersję AAM w repozytorium na otwartej licencji, na którą zezwala wydawca np. **CC BY-NC 4.0** lub **CC BY-NC-ND 4.0**.

Opcja 3: w przypadku gdy wersja AAM nie może być udostępniona na otwartej licencji po upływie embargo należy:

- ▶ udostępnić *preprint* w repozytorium na licencji **CC BY 4.0** najpóźniej w momencie opublikowania artykułu na stronie wydawcy,
- ▶ wersję AAM udostępnić w repozytorium na licencji wskazanej przez wydawcę.

Ścieżka 3 (czasopisma transformacyjne i czasopisma objęte umowami transformacyjnymi)

W ramach ścieżki 3, publikacje mogą być udostępniane na następujących licencjach CC 4.0:

- ▶ CC BY,
- ▶ CC BY-SA,
- ▶ CC BY-ND.

UWAGA! Koszty APC mogą być poniesione w przypadku zastosowania wyłącznie licencji CC BY, CC BY-SA lub CC BY-ND (więcej o kwalifikowalności licencji w [pkt. 6](#)).

5. Trwały identyfikator (ang. *Persistent Identifier*, PID)

Każda praca wydana w otwartym dostępie (zarówno wersja VoR, AAM i *preprint*) musi posiadać trwały i unikalny identyfikator, który ma umożliwić znajdowanie i łatwy dostęp do publikacji w przestrzeni cyfrowej. NCN sugeruje korzystanie z powszechnie uznanych identyfikatorów (rekomendowane jest DOI). Jeśli wersje opublikowane w repozytorium i w czasopiśmie są osobnymi wersjami (np. *preprint*, AAM lub VoR) to powinny mieć różne identyfikatory.

Przykład:

DOI (ang. *Digital Object Identifier*) to powszechnie stosowany identyfikator wyników badań naukowych. DOI zawsze składa się z:

- ▶ przedrostka „10”,
- ▶ 4 lub więcej cyfr identyfikujących organizację, która zarejestrowała DOI w DataCite lub CrossRef,
- ▶ przyrostka identyfikującego obiekt cyfrowy.

DOI publikacji przygotowanej przez OpenAIRE pt. „OpenAIRE Guidelines for Data Archive Managers v1.0” i udostępnionej w repozytorium Zenodo to: **10.5281/zenodo.6918**.

6. Koszty

APC (ang. *Article Processing Charge*) to opłata dotycząca opublikowania pracy w otwartym dostępie w czasopiśmie. Wysokość kosztów APC jest różna w zależności od czasopisma. **W NCN koszty APC są kwalifikowalne w przypadku ścieżki 1 i ścieżki 3** – jeśli prace zostały udostępnione na następujących licencjach:

- ▶ ścieżka 1: CC BY 4.0 lub CC BY-ND 4.0,
- ▶ ścieżka 3: CC BY 4.0, CC BY-SA 4.0 lub CC BY-ND 4.0.

Koszty kwalifikowalne (APC) można pokryć z budżetu projektu w ramach następujących kategorii:

- ▶ z kosztów pośrednich Open Access stanowiących 2% kosztów bezpośrednich projektu,
- ▶ z pozostałych kosztów pośrednich projektu stanowiących 20% kosztów bezpośrednich projektu.

W ścieżce 2 autor nie ponosi kosztów opublikowania artykułu w otwartym dostępie (= bezkosztowe opublikowanie pracy w OA). Wersja VoR artykułu publikowana jest w zamkniętym dostępie, a manuskrypt (w wersji *preprint* lub AAM) jest udostępniany w repozytorium. Koszty APC w tej ścieżce nie są kwalifikowalne ze środków przekazanych przez Centrum. Centrum rekomenduje ścieżkę 2.

Ponadto, istnieje możliwość skorzystania z polskich umów transformacyjnych w ramach ścieżki 3. W przypadku wyczerpania puli licencji określonych w umowach transformacyjnych, koszty APC czasopism objętych ww. umowami, mogą być opłacone z kosztów pośrednich OA lub z pozostałych kosztów pośrednich projektu pod warunkiem, że praca została przyjęta do druku lub opublikowana do 31 grudnia 2025 roku.

UWAGA! W przypadku [czasopism transformacyjnych](#) (ścieżka 3) koszty APC są kwalifikowane pod warunkiem, że praca zostanie przyjęta do druku lub opublikowana do **31.12.2024 roku**.

Dodatkowo, należy pamiętać, że w ramach kosztów bezpośrednich i pośrednich **niekwalifikowane** są: koszty opłat wydawniczych (np. redakcyjnych, translatorskich, edytorskich, odbitek, kolorowych rysunków w wersji drukowanej, *submission fees*).

Tabela 1 Podsumowanie kwalifikowalności kosztów APC w poszczególnych ścieżkach OA

Ścieżka publikacyjna	Koszty złożenia artykułu do czasopisma	Koszty APC	Dodatkowe koszty wydawnicze związane z redakcją publikacji
Ścieżka 1 Publikacja w czasopiśmie typu <i>full Open Access</i> , praca na licencji CC BY 4.0 lub CC BY-ND 4.0	-	+	-
Ścieżka 2 Czasopismo subskrypcyjne (w tym hybrydowe), manuskrypt (<i>preprint</i> , AAM lub VoR) udostępniony w repozytorium	-	-	-
Ścieżka 3 Czasopismo transformacyjne (do 31.12.2024 r.) lub objęte umową transformacyjną, praca na licencji CC BY 4.0, CC BY-ND 4.0, lub CC BY-SA 4.0 (31.12.2025 r.)	-	+	-

7. Przykłady trzech ścieżek publikacyjnych zgodnych z zasadami OA

Ścieżka 1 - przykład:

Dr Maria Nowak zamierza opublikować artykuł w uznanym czasopiśmie „XX” w otwartym dostępie. Co musi zrobić dr Nowak, aby upewnić się, że czasopismo spełnia wymogi ścieżki 1, a więc wersja VoR artykułu będzie dostępna dla wszystkich, od razu po publikacji (bez embargo), na licencji CC BY 4.0?

Kroki:

1. Sprawdź, czy czasopismo znajduje się w DOAJ.
2. Upewnij się, że czasopismo nadaje trwały identyfikator oraz stosuje licencje CC-BY 4.0.
3. Złóż manuskrypt do redakcji.
4. Zweryfikuj umowę z wydawcą i wybierz licencję CC BY 4.0.
5. W przypadku poniesienia kosztów APC zachowaj fakturę.

Ścieżka 2 - przykład 1: Zgoda wydawcy na udostępnienie wersji AAM bez embargo

Dr Anna Nowak opublikowała artykuł w czasopiśmie subskrypcyjnym. Co musi zrobić dr Nowak, aby spełnić formalne warunki Polityki NCN dot. otwartego dostępu do publikacji?

W momencie opublikowania wersji VoR przez wydawcę na stronie internetowej czasopisma, dr Nowak powinna udostępnić wersję AAM swojej pracy w repozytorium np. w Zenodo, na licencji **CC BY 4.0**.

Kroki:

1. Opublikuj artykuł w czasopiśmie subskrypcyjnym.
2. Wybierz repozytorium z bazy openDOAR.
3. Upewnij się, że repozytorium umożliwia nadanie właściwej licencji i trwałego identyfikatora.
4. Wybierz licencję CC BY 4.0.

5. Udostępnij wersję AAM w wybranym repozytorium.

Ścieżka 2 - przykład 2: Zgoda wydawcy na udostępnienie wersji AAM po upływie embargo

Dr Jan Kowalski opublikował artykuł w czasopiśmie subskrypcyjnym. Wydawca pozwolił dr. Kowalskiemu na udostępnienie wersji AAM najwcześniej 6 miesięcy po opublikowaniu pracy, a więc nałożono embargo.

Co musi zrobić dr Kowalski, aby spełnić formalne warunki Polityki NCN dot. otwartego dostępu do publikacji?

Autor powinien udostępnić *preprint* swojego artykułu w repozytorium, np. w **arXiv**, na licencji **CC BY 4.0**. Po upływie 6 miesięcy od opublikowania pracy na aXiv powinna zostać dodana wersja AAM artykułu, a *preprint* jako wersja historyczna dalej powinien być tam dostępny.

Kroki:

1. Opublikuj artykuł w czasopiśmie subskrypcyjnym.
2. Wybierz repozytorium z bazy openDOAR.
3. Upewnij się, że repozytorium umożliwia nadanie właściwej licencji i trwałego identyfikatora.
4. Wybierz licencję CC BY 4.0 dla preprintu.
5. Udostępnij preprint w repozytorium.
6. Po upływie embargo udostępnij w repozytorium wersję AAM jednocześnie zachowując *preprint* w repozytorium.
7. Zastosuj trwały identyfikator i licencję Creative Commons dla wersji AAM.

Ścieżka 3 - przykład:

Dr Tomasz Nowak zamierza opublikować artykuł w czasopiśmie „YY”, które jest objęte krajową umową transformacyjną. Autor chce, by aby artykuł został opublikowany w otwartym dostępie z użyciem właściwej licencji CC 4.0.

Co musi zrobić dr Nowak, aby spełnić formalne warunki Polityki NCN dot. otwartego dostępu do publikacji?

Autor powinien zweryfikować umowę transformacyjną z wydawcą czasopisma „YY” na stronie [Wirtualnej Biblioteki Nauki](#).

Kroki:

1. Sprawdź, czy czasopismo znajduje się na liście czasopism objętych umową transformacyjną i czy Uczelnia znajduje się na liście instytucji uprawnionych do programu.
2. Zweryfikuj, czy są dostępne środki na sfinansowanie APC w ramach umowy transformacyjnej.
3. Wybierz odpowiednią licencję (spośród następujących licencji: CC BY, CC BY-SA, CC BY-ND).
4. Skorzystaj z umowy transformacyjnej, aby pokryć koszty APC.
5. Jeżeli pula licencji została wykorzystana i program wstrzymano możesz opłacić koszty APC z kosztów pośrednich OA lub pozostałych kosztów pośrednich (pod warunkiem, że praca została przyjęta do druku lub opublikowana do 31 grudnia 2025 roku).
6. Zachowaj fakturę za APC.

Tabela 2 Porównanie trzech ścieżek OA

	Ścieżka 1	Ścieżka 2	Ścieżka 3
Rodzaj czasopisma	<i>Full open access</i>	Subskrypcyjne / Hybrydowe	Transformacyjne (do 31.12.2024), objęte licencją w ramach umowy transformacyjnej (do 31.12.2025 r.)
Rodzaj udostępnionego manuskryptu	Praca opublikowana na stronie internetowej czasopisma (VoR)	AAM / VoR lub ewentualnie <i>preprint</i> (jeśli embargo na AAM), udostępnione w repozytorium lub VoR opublikowany w ramach tzw. Gold OA na licencji CC BY 4.0 (pod warunkiem, że koszty APC nie będą opłacone ze środków przekazanych przez Centrum	Praca opublikowana na stronie internetowej czasopisma (VoR)
Embargo czasowe na AAM	Brak możliwości zastosowania embargo	Zgoda na embargo pod warunkiem, że <i>preprint</i> zostanie udostępniony najpóźniej w momencie ukazania się publikacji online na stronie czasopisma, a po upływie embargo zostanie udostępniona wersja AAM	Brak możliwości zastosowania embargo
Wymagane licencje	CC 4.0	CC 4.0	CC BY 4.0 (uznanie autorstwa) lub CC BY-SA 4.0 (uznanie autorstwa – na tych samych warunkach) CC BY-ND 4.0 (uznanie autorstwa – bez utworów zależnych)
Kwalifikowalne koszty wydawnicze	<i>Article Processing Charges (APC)</i>	Koszty są niekwalifikowalne	<i>Article Processing Charges (APC)</i> (w przypadku czasopism transformacyjnych pod warunkiem, że praca została przyjęta do druku lub opublikowana do 31 grudnia 2024 r., a w przypadku czasopism objętych polskimi umowami transformacyjnym pod warunkiem, że praca została przyjęta do druku lub opublikowana do 31 grudnia 2025 r.)

Inne warunki	Koszty APC są kwalifikowalne wyłącznie w przypadku opublikowania pracy na licencji CC BY 4.0 lub CC BY-ND 4.0	Repozytorium, w którym zostanie umieszczony manuskrypt (<i>preprint</i> , AAM lub VoR), musi być zarejestrowane w openDOAR	Czasopismo musi być objęte umową z listy ESAC Licencje Wirtualnej Biblioteki Nauki na 2024: tutaj Lista czasopism transformacyjnych: tutaj
---------------------	---	---	--

KONTAKT

Zespół ds. Otwartej Nauki

Mail: otwarta.nauka@ncn.gov.pl

Tel. + 48 12 341 91 78

